

vplivne osebe, na katerih dejansko sodelovanje treba najbolj računati. Deželni šefi bodo v sporazumu z deželnimi odbori sporočili osrednji vladi svoje tozadnje predloge. Načrt je sledeči: Po krajih, kjer ni nič mladinskih oskrbovalnih zavodov, dolišč, bolnic itd., se ustanove novi, že obstoječi pa dobe znatne podpore. Deželni šefi imajo osrednji vladi naznaniti vse take že obstoječe zavode.

Proti jetiki. Oskrbništvo drž. fonda proti jetiki, ki znaša v glavnici dva milijona kron, je za letos razdelilo redne podpore raznim društvom za zatiranje te strašno razširjene nalezljive človeške bolezni. Razdelilo se je vsega skupaj 94.527 kron, od teh se je nakazalo deželnemu pomožnemu društvu za jetične bolnike na Kranjskem 4500 kron, kateri znesek se bo tudi nadaljnjih petnajst let redno izplačeval. Obenem se je dovolil istemu društvu letni prispevek za leto 1908. v znesku 2000 K.

V Zalcu dobe vendar končno tolikanj potrebno novo šolo. Stavba na prostor dedičev po Mar. Žuževi je sedaj dovoljena.

Jubilejski zlati denar po 10 in 20 kron. Vest finančnega ministrstva, objavljena v "Wiener Zeitung", naznaja, da bodo letos povodom cesarjevega jubileja kovani in stavili v cirkulacijo zlate denarje po 10 in 20 kron avstrijskega kova. Ti bodo imeli na eni strani podobo cesarja z dotičnim napisom in na drugi strani cesarskega orla z napisom "Duodecim lustris gloriose peractis". Teža, čista vsebina zlata in polmer bodo isti, kakor pri sedanjih enakih denarjih.

Uradna učiteljska skupščina za brežiški, kozjanski in severiški okraj se vrši letos dne 11. junija v šoli na Vidmu. Na dnevnem redu so sledeče teme: a) Kako naj goji ljudska šola patriotična in dinastična čuvstva pri šolski mladini? b) Posobnim ozirom na letošnji cesarski jubilej. c) Kako se naj pouk v geometričnem oblikoslovju preosnuje na naših ljudskih šolah, da ustreza današnjim zahtevam? d) Katera načela naj se pri sestavljanju urnikov posebno upoštevajo? Sestaviti je vzorne urnike za enorazredne do šestrazredne šole.

Na petrazrednici v Čadrami pri Konjicah je do 14. majnika razpisano eno mesto učitelja in eno mesto učiteljice v stalno nameščenje.

V Kamni gorici se razpisuje nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. S to službo je združeno tudi prosto stanovanje. Prošnje naj se predlagajo po predpisani službeni poti do 25. maja 1908, pri radovljiškem okrajnem šolskem svetu.

Kam dovede narodna nestrpnost. Čeh in Nemec prideta skupaj v gostilnico. Nekaj časa se mirno razgovarjata. Ali ko začeta politizirati in jih pijača razgreje, prideta v prepir. Nemec se roga Čehu, češ, to je narod zavihan nos in široki ust, ki se jim pozna barbarstvo. Čeh spominja Nemca na veliko število krofastih alpskih nemških bebecov ter se hudomušno pristavi, da imajo menda tam shranjen tisti instrument, s katerim proizvajajo svoj "jodler". Posledica tega je bil tepež in sodnijska tožba.

V Čadramljah pri Konjicah se je dne 25. m. m. vršil četrti roditeljski sestanek. Očetov in mater se je zbralo blizu 200. Veselilo nas je, da i g. župnik ve ceniti take sestanke, kar je pokazal s svojo navzočnostjo in vztrajanjem do konca. Izborni je govoril tov. g. Čeh iz St. Jerneja o temi: Slaba vzgoja je slabih česov mati ali dobra vzgoja brani uboštvu pod streho. Na izbranih zgledih je polagal poslušalcem na srce, kako hudo se pregrešijo starši nad seboj, svojimi otroci in vso občino, ako zanemarjajo vzgojo otrok ali jih celo sami pohujšajo. Na drugih primerih je dokazal blagodejni vpliv dobre vzgoje. Vsi primeri so učinkovali tembolj, ker so bili vzeti iz resničnega življenja, deloma iz govornikove šolske prakse, deloma iz življenja sosedov. Poslušalci so se imeniten, po obliki in vsebini dovršni govor pohvalili z burnim ploskanjem ter prosili, naj se s sestanki v poletju ne prekine, kakor je bilo nameravano, ampak naj se nadaljujejo skozi vse leto. Da bi bili videli veselja zar na obrazu g. tov. Brumna! Evo ti najlepšega zadoščenja za trud in skrb. Tovariši v okolici in drugod, posnemajmo ga! Naj tudi nam žari obraz veselja ob takšnem zadoščenju!

Iz seje ožjega c. kr. okraj. sveta v Tolminu. Učiteljci Albini Gerželjevi in Ljudmili Mesarjevi se pripozna II. petletnino. Imenujeta se učiteljci ročnih del na Serpenici in v Starem selu. Učitelj Matevž Mikuž je bil na lastno prošnjo zaradi bolezni premeščen iz Loga v Tolmin; na njegovo mesto pride Hude Josip. Učiteljica Jakli Lizika se upokoji na lastno prošnjo. Ustanovi se nanovo enorazredno šolo v Puljubinu; dvorazredna šola v Volčah se razširi v trirazrednico. V drugo plačilno vrsto sta bila pomaknjena Kalan Milko in Janez Bratina. Razpiše se v okraju več mest za definitivno nameščenje.

Osebnosti na Stajerskem. Za učitelj-voditelja v Žusemu je imenovan dosedanj nadučitelj v Bali cerkvi na Kranjskem Makso Sribar. Stalni učitelj, oziroma učiteljice so postali: v Polzeli Peter Loparnik od St. Janža na Dravskem polju v Braslovčah Marija Jašovnikova od St. Ruperta v Slov. Goricah, v Letušu ondodna supletinja Miroslava Zmrzlikarjeva, v St. Jurju ob Tabru dosedanj suplet v Runčah Franc

Košir, v Ščavnici ondodna supletinja Alojzija Gorjakova, v Lenu dosedanja učiteljica na Ponikvi ob južni železnici Ana Kleinova, v Pišecah pa ondodni začasni učitelj Josip Bohinec.

Zalostno! Gospa vdova Franja Volaričeva je pisala g. Janku Lebanu, ocenjevalcu najnovejšega dela pokojnega tovariša-skladatelja, Hrabroslava Volariča, te značilne vrste, ki jih doslovno priobčujemo: "Srčna hvala Vam za trud, ki ste ga imeli z dopisovanjem v časnik zaradi skladab. Kupčija gre pa slabo, posebno tu na Gorškem ne gre nič. Na Tolminskem sem prodala samo 1 izvod (bralno društvo Ljubini pri Tolminu). Noben učitelj, nobeno društvo ni naročilo. Tega nisem pričakovala! Vse drugače pa je na Stajerskem, Kranjskem in celo na Koroškem sem poslala precej iztisov. Morda čez 10 let izdam druge (skladbe), poprej gotovo ne!" — Tem vrticam ni treba komentara.*

Pevsko in glasbeno društvo v Gerici priredi v soboto dne 2. maja 1908 svoj redni XII. koncert v dvorani "Trgovskega doma."

Drugi izkaz doneskov za spominsko ploščo Strmiku. Darovali so gg. S. Meglič, nadučitelj in B. Kolšek, J. Jakš, I. Bizjak, R. Vrabl, učitelji na Vrnskem, vsak po 1 K; J. Fras, učitelj pri Sv. Križu, 1 K; K. Cociancig, učiteljica v Loku, 6 K; pri velikonočnem zborovanju v Celju 120 K, in sicer: po 10 K F. Brinar, nadučitelj v Gotovljah in F. Rošker, nadučitelj v Loku pri Žusmu; po 5 K: M. Kregar, učiteljica v Polzeli in I. Klemenčič, učitelj na Ptujski gori; po 4 K: F. Levstik, učitelj v Celju in B. Jurko, šol. vodja v Razboru; po 3 K: M. Jurkovič, šol. vodja v Smarji, A. Zabukovski, učitelj pri Sv. Lenartu in S. Sekirnik, nadučitelj v Gaberji pri Rogatecu; po 2 K: R. Vudler, učitelj v Grižah, J. Mešiček, nadučitelj v Sevnici, L. Černež, šol. vodja v Grižah, A. Petriček, nadučitelj v Zalcu, J. Robič, učitelj v Vuhredu, V. Weber, nadučitelj v Smartnem, A. Potočnik, učitelj v Podrsredi, Iv. Logar, učitelj na Zidanem mostu, A. Gnuša, nadučitelj v Dolu, I. Supan, učitelj v Brežicah, I. Lichtenwaldner, učitelj v Mariboru, M. Krajušič, nadučitelj v Skalah, L. Ulčar, učitelj v Kozjem, L. Serbinek, učitelj v Framu in J. Supanek, c. kr. nadzornik v Celju; po 1 K: I. Burdijan, učitelj v Smartnem, I. Bajšp, nadučitelj v Ormožu, I. Sijaneč, učitelj v Gornjem gradu, F. Lebar, učitelj v Hrastrniku, R. Vrečer, učitelj v Zalcu, R. Supanek, učitelj v Novi cerkvi, R. Delakorda, učitelj, Neimenovan v Celju, J. Štrukelj, nadučitelj, Frankolovo, J. Čulek, učitelj v St. Juriju, J. Zorn, učitelj v Loku pri Z., L. Starec, nadučitelj v Poljanah, O. Mol, A. Kuhar in B. Plavšak, učitelji, vsi v Trbovljah, R. Kalan, učitelj pri Sv. Katarini, Fr. Drnovšek, učitelj v Sevnici, P. Jankovič, učitelj v Rajhenburgu, G. Vodušek, učitelj v Trbovljah, L. Serajnik, nadučitelj v Prihovi, J. Krotky, učitelj v Studenicah, J. Korban, učitelj v Gornjem gradu, F. Voglar, učitelj v Celju, H. Stante, učitelj v Celju, I. Holnacec, nadučitelj v Kozjem, A. Sivka, nadučitelj v Sentiurju, F. Serajnik, učitelj v Središču, J. Krajnc, učitelj na Paki, J. Koki, učitelj v Sp. Polskavi, N. Vorl, učitelj v Poljčanah, J. Kramar, učitelj v Braslovčah, M. Kos, učitelj v Laškem trgu, J. Koropec, učitelj v Šostanju, J. Dediček, notarski kand. v Celju, R. Potočnik, c. kr. sod. pristav v Idriji, J. Šepetave, župan v Idriji, J. Pečnik, učitelj v Kapelah, I. Kvoc, nadučitelj v Smartnem, J. Drofenik, učitelj v Benčah pri Gorici, R. Košar, učitelj pri Sv. Bolfenku, M. Grmovšek, nadučitelj v Pilšanu, I. Staufer, učitelj v Pilšanu, Neimenovan v Celju. — Skupaj 132 K; prvi izkaz 118 K; torej je nabranega 250 K, približno polovica proračunjenih stroškov. — Smarje pri Jelšah, dne 26. aprila 1908.

H. Sumer.

Šolsko zdravstvo.

Boj proti jetiki na Švedskem. Švedska narodna liga proti tuberkulozi je objavila v svojem izvestju nekatere podatke, namenjene za peto konferenco v Haagu. Iz njih posnemamo, kako uspešno se bojujejo Švedi proti tuberkulozi in da zavzemajo prvo mesto med državami, ki se bojujejo proti temu zlu. Dr. B. Buhre, tajnik švedske narodne lige, navaja, da se boj proti tuberkulozi zamore voditi na tri načine: z vzgojo, ustanavljanjem hospicev in varstvom otrok. — Kar se tiče vzgoje, je liga priredila v dveh letih preko 600 poljubnih predavanj o tuberkulozi v vseh delih dežele, večinoma na svoje stroške. Ta predavanja je posetilo 120.000 ljudi in vsako je bilo objavljeno v krajevnem časopisu. Vsak posetnik predavanj je dobil ilustrovan spisak s kratko popularno razlago o tuberkulozi. Končno so bile razdeljene med ljudstvom brosure in leta 1907. je začel izhajati mesečnik, izdan od lige. Ta časopis se pošilja brezplačno vsem članom (20.000), ljudskim knjižnicam, dnevnikom itd. — Uspeh tega vzgojevalnega delovanja se že pokazuje. Z ene strani ljudstvo zapodaja čimdaljebolj socialno važnost boja proti tuberkulozi in se interesuje za storjene korake proti tej

* Gotovo bi si skladbo omislilo več tovarišev, a ti se oziroga predvsem na priporočila našega lista. Mi pa navedemo priporočamo samo knjige, muzikalije itd., ki nam pridejo na ogle

bolezni; z druge strani pa živi razgovori v delavskih društvih, na javnih shodih, v časopisih silijo posamezniki, urade in mesta, da mislijo o ustanovitvi hospicev in zdravilišč za tuberkulozne. — Propaganda za ustanovitev zdravilišč je našla tako jako dobro podporo; tudi je bila odločno izvedena s pomočjo predloga, sprejetega v švedski državni zbornici; ustanovljanje zdravilišč pa podpirajo mesta in novinstvo. Važen korak je odločil vlade, s katerim se je ustanovila parlamentarna komisija za proučevanje vprašanja o tuberkulozi, v kateri namen je darovala liga ministrstvu 14.000 K. Komisija zbira in proučava poročila, tikajoča se tuberkuloze, ter naproša vse zdravnike, da ji pošiljajo poročila o razširjenju tuberkuloze v deželi. — Varstvo otrok pred tuberkulozo je brezdvomno eno najrazumnejših in najuspešnejših sredstev v svrhu omejitve okuženja.

— Da se namreč prouči vprašanje, kako je možno zabraniti nalezljivost v ljudskih bivalističih, je postavila liga v Stockholmu hišo, kjer stanujejo delavske rodovine, od katerih oče ali mati boluje na tuberkulozi; pri tem pa so starši več ali manj sposobni za delo ter imajo zdravo deco. Te rodovine se bo opazovalo nekoliko let, da se spozna, koliko otrok bo rešenih pred tuberkulozo. — Tudi je švedska liga proti tuberkulozi namestila tako v Stockholmu kakor v provincijah več bolnikov v zdravilišča ter izdala v ta namen 170.000 K. Med nami Slovenci je ta strašna bolezen jako razširjena. Posebno naši delavci-premogokopi umirajo na nji. Naj bi se naša društva za bolne na pljučih zgledovala na švedskem vzoru!

F. K—ec.

Pozor na obuvalo šolo obiskujočih otrok. Pozimi, zlasti ob deževnem vremenu, čujemo pogostoma pritožbe, da obuvalo šolskih otrok ni vztrajno zoper mokroto in da morajo otroci s premočenim obuvalom sedeti v šoli, zaradi česar si lahko nakopljajo prehlad. Temu se da lahko in za mal denar priti v okom, ako nove črevlje, preden jih jamejo otroci nositi, pripravimo za nošnjo tako-le: Nataremo podplate s pomočjo krtiče s prevrženim, tedaj že ohlajenim lanenim oljem ter pustimo, da se podplati tega olja dobro napijejo. "Urbace" namažemo s pomočjo čunje iz bombaža nekoliko z ricinovim oljem, toda vsekdar le samo toliko, kolikor ga usnje zamore popiti, sicer bi sedal nanje prah, in obuvalo bi zaradi tega dobilo sivo nič kaj lepo barvo. Na ta način postanejo črevlji vztrajni zoper mokroto in zagadej tudi trpežnejši.

Razgled po šolskem svetu.

— **Shod slovanskega učiteljstva** bo tekom letošnjih počitnic v Pragi. Takoj po tem shodu se vrše vseučiliška predavanja za učitelje v Kromerizu na Moravskem, kjer bo tudi velika splošna moravska razstava. V Kromerizu bo pred kurzi ali pa po kurzi tudi zborovanje moravskega učiteljstva. Najedati se je, da se vseučiliških kurzov udeležijo tudi oni jugoslovanski učitelji, ki so česčine zmožni. Da bodo tam slišali mnogo novega in lepega, o tem ni dvoma.

— **Glavni vzrok slabega šolskega uspeha** so prenapolnjeni razredi. In kjer je šolstvo tako urejeno, da niso razredi prenapolnjeni, tam je izginil skoro popolnoma analitizem. V tem se odlikujejo severne države. Tako n. pr. ima Stockholm 25.147 šolarjev, 748 učiteljic in 171 učiteljev; povprečno po- učuje ena učna oseba 27 šolarjev. — Danski šolski zakon z dne 24. marca 1899 določa, da sme biti v enem razredu do 35 učencev. Norveški šolski zakon določa število šolarjev za en razred 40, v skrajni sili 50. Vendar pa mora biti to število le začasno. — Uradna statistika o nizozemskem šolstvu izkazuje, da je bilo l. 1906/7 v posameznih razredih povprečno 37 šolarjev. V Amsterdamu je poučevala ena učna oseba povprečno 33 šolarjev. — In pri nas?

— **Umrli** je na Dunaju dne 22. pret. mes. vseučiliški profesor, dvorni svetnik dr. Leopold Schroetter. — Dne 8. pret. m. je umrl na Dunaju vseučiliški profesor, dvorni svetnik Mracek. — Bivši profesor na dunajskem vseučilišču in znani raziskovalec, dvorni svetnik dr. Karl Ludovik Schmarla je dne 7. pret. mes. umrl v starosti 89 let. — Dne 24. je umrl na Reki v 68. letu starosti na povratku v svoj rojstni kraj slatni jugoslovanski zgodovinar in bivši črnogorski pravosodni minister dr. Baltazar Bogšić. Dr. Baltazar Bogšić se je rodil leta 1840. v Cavatu. — Umrli je v Belgradu znameniti srbski zgodovinar, profesor in bivši naučni minister Stojan Bošković, star 76 let. — V Askovu je dne 24. pret. mes. umrl fizik Paul la Cour. — V Parizu je umrl dne 21. pret. mes. profesor književnosti na Sorboni, Emil Gebhard, v starosti 69 let.

— **449 dam** kot rednih in izrednih slušateljic je vpisanih v poletnem semestru na dunajskem vseučilišču.

— **Dunajski konservatorij** prevzame od 1. januarja država. V podražavljenje se sprejmejo med drugim vsi učitelji, ki se jim primerno povišajo njihove aktivitetne doklade in svoječasne pokojnine.

— **Zaprta madjarska šola v Kreštolovu.** "Hrv. Branik" javlja, da je občinski svet v Kreštolovu, okraja daruvarskega, sklenil zapreti tamkajšnjo madjarsko šolo, ki jo vzdržuje znano madjarsko društvo "Julijan". Kakor razlog navaja občinski svet, da je ta šola "zasadnica zlobe, mrnje in madjarizacije med prebivalstvom vse občine".

— **Vseučiliške zahteve bukovinskih Romunov.** Akademski senat černoškega vseučilišča je sklenil naložiti profesorju Mohkovcu, da drži počenši od bodočega šolskega leta kolegij o zgodovini Moldavije in Valahije. Romunski dijaki se ne zadovoljujejo s tem in zahtevajo, da se osnuje profesorska stolica za romunsko zgodovino in da dobi to stolico kak romunski profesor.

— **Slepici na Pruskem.** Pred 25 leti je bilo na Pruskem 23.670 slepcev, a l. 1907. le 21.600. — V vsi Nemčiji je 30.330 slepcev in na vsem svetu okrog 1.800.000. — Evropa ima 180 zavodov za slepce in 140 preskrbovališč za slepce. V Illsachu v Gor. Alzaciji so tiskali prvo abecedo za slepce v latinici. Sploh je literatura za slepce že precej obširna, in znana knjigarna G. Wigand v Lipskem izda vsako leto več knjig za slepce.

Z gospodarskega polja.

— **Nova zadružna postava.** Minister pravosodja Klein je sklical za 4. majnik zadržne strokovnjake na Dunaj k posvetovanju glede nove zadružne postave. Med vabljenimi se nahaja tudi predsednik celjske Zadružne Zveze g. Miha Vošnjak. Enako posvetovanje se je že vršilo l. 1895., h kateremu je bil tudi vabljen g. M. Vošnjak. Vlada je sad tedanjega posvetovanja predložila državnemu zboru leta 1898. v obliki zakonskega načrta; ker pa drž. zbor tedaj ni rešil predloga, pride stvar letos ponovno v državni zbor.

— **Zavarovanje kmetov in roko- delcev.** Svobodna zveza agrarnih poslancev je bila pri ministru notranjih del ter mu izročila svoj sklep, naj bi se tudi mali kmetovalci in rokodelci prirediteli v zavarovanje za starost in onemoglost. Minister je odgovoril, da mu je predlog simpatičen, vendar bi bilo želeto, da bi prišli srednji stanovi s pozitivnimi predlogi pred vlado. Vendar je treba premisliti, da je med zavarovanjem delavcev in samostojnih kmetov in rokodelcev velika razlika; pri delavcih pridejo v poštev trije faktorji: država, delodajalec in delojemalci, katerih vsak bi nosil tretjino bremen. Kmetovalci in rokodelci pa bi morali prevzeti sami dve tretjini bremen, tako da bi plačevanje ne bilo v nikakem razmerju z rento.

— **Koliko zlata porabi industrija?** Industrija zahteva čedalje več zlata. V Ameriki se je od leta 1890. do 1905. poraba zlata v industrijske namene podvojila. Na vsem svetu je potrebovala industrija leta 1890. zlata za 240 milijonov K, leta 1905. pa za 340 milijonov kron.

— **Preseljevanje v Ameriko.** Dočim se je lanko leto okrog 32.000 oseb odpeljalo iz hamburske luke v Ameriko, se jih je odpeljalo letos komaj 3500.

— **Varstvo planik.** Cesar je potrdil zakonski načrt koroškega deželnega zbora, v varstvo planinskih cvetlic, n. pr. planik.

— **Prvi statut za splošni penzijski zavod,** ki mu pripade izvedba penzijskega zavarovanja za zasebne uslužbenice, je te dni objavljen v državnem zakonu, hkratu je prijavljen vzorni poslovni red za deželne poslovalce splošnega penzijskega zavoda. Priprave za izvedbo zavarovanja se tako točno vrše, da se pri vsakem nadaljnjem koraku more spoznati jasneje, da vlada povsem zastoplja interese slovenskih interesentov. Pripravlja se močna nemška trdnjava. Prvi statut sicer še direktno ne reši vprašanja, kje in s kakim obsegom se ustanove deželne poslovalnice, iz predpisov o sestavi načelstva pa se vidi, da je že odločena usoda naših krajev. Načelstvo bo stelo 20 članov, od teh jih mora stanovati osem na Nižjem Avstrijskem, štiri je vzeti izmed interesentov na Češkem, po dva člana pa iz skupin deželnih poslovalnic, a) za Moravsko in Slezijo, b) Gornje Avstrijsko, "Solnograško, Stajersko, Koroško ali Tirolsko in Predarlško, c) Galicijo ali Bukovino. Videti je torej z za nas žalostno jasnostjo, da bomo zopet deležni one dvomljive prijetnosti, ki jo nudi skupnost z Italijani ob laški komandi.

— **Zelenjadarski poučni tečaj** se vrši na deželni sadjarski in vinarski šoli v Mariboru od 11. do 13. maja.

— **Poučni tečaj o varstvu rastlinstva** priredi stajerska kmetijska družba dne 5. maja v Rogški Slatini. Tečaj traja en dan. Poljedelsko ministrstvo je dovolilo za ta tečaj 300 K podpore.

— **Cena pšenice pada.** Zadnje dni je zopet padla cena pšenice v Budimpešti. V dveh dneh je padla cena za 40 stot. Vzrok je temu neuspela spekulacija trgovcev z žitom in tudi povoljno stanje žetev.

— **Podražavljenje lekarnic v Avstriji.** "Zeit" poroča, da so se pričela pogajanja zaradi podražavljenja vseh lekarnic v Avstriji. Lekarnar Willerth, predsednik gremija lekar-